

מראי מקומות - בבא מציעא ל"ח

בדיני שמירה, אלא בכלל מצות השבת אבידה הוא.

(ג) **ורנב"י אמר חיישינן שמא עשאן וכו' - פי' הרשב"א, דלכאו' משמע דר' כהנא לא ס"ל להא דשמא יעשה תרו"מ על מקום אחר, דאל"כ מאי נפק"מ בינו לרנב"י. אבל ק' לומר כן, דהא אי' בברייתא בהדיא דיכולים להפריש תרו"מ ממקום אחר. וביאר דנח' בעיקר טעם התקנה, דר"כ ס"ל דעיקר הטעם הוא רוצה אדם בקב שלו, דבלא"ה אין לחוש שמא יפרישו תרו"מ ממקו"א, אבל עכשיו דאמרו לא יגע בהן, א"כ שפיר סומך הבעלים שהם בתורת הנפקד, וממילא אף הם מפרישים עלי' תרו"מ ממקו"א.**

(ד) **ה"ק, השתא דאמור רבנן לא נזבין דחיישינן, לפיכך בעל הבית עושה אותן תרו"מ - פי' תוס' ר' פרץ, דה"ק, השתא דאמור רבנן לא נזבין משום דחיישינן, דהיינו, דחיישינן לאנשים שאינם מהוגנים שלא ישמעו לנו, ויעשה אותן תרו"מ על מקום אחר, ולכן צריך לתקן שלא יגע, לפיכך יורו חכמים לכל אדם, אפי' לחבר, דיכול לעשות אותן תרו"מ על מקום אחר, דליכא שום חששא כלל, כיון דלא יגע.**

(ה) **בהא פליגי, דרבה בר בר חנה סבר יותר מכדי חסרונו לא שכח, וכו' - ע' בריטב"א שהביא גרסתנו ותמה עליו, למה צריכין לעשות מח' בין רנב"י ורבב"ח בכדי, הרי בשלמא לעיל אמרי' דודאי פליגי, משום דקס"ד דמכר לישראל בדמי חולין, אבל עכשיו דסבר הגמ' דמוכר לכהנים בדמי תרומה, א"כ שפיר י"ל דגם רנב"י מודה דחייב למוכרו כשהוא יותר מכדי חסרונו, כיון דמוכרו לכהנים. ולכן כ' דלא גרסי' לי', אלא עכשיו באמת ס"ל להגמ' דרנב"י ס"ל דיותר מכדי חסרונו צריך למוכרם בדמי תרומה, כי היכי דלא ליפסד בעה"ב. ומה שבפחות מזה ס"ל דאין מוכרין אותו, ואף לכהנים בדמי תרומה, היינו משום דגם רנב"י מודה להטעם דאדם רוצה בקב שלו, אלא דהוסיף סברא דגם יש חשש שמא**

(א) **אפי' הן אבודין לא יגע בהן - העיר הרש"ש דלכאו' זה ק' מהא דלעיל (כח:), דבאבידה היכא שאינו עושה ואוכל הרי ימכר, ומ"ש כאן דאמרי' לא יגע בהן, ודוחק לומר דההיא אתי לפי רשב"ג. ותי' דדוקא במפקיד, דחזינן דהבעלים הפקידם, ואף שיודע שינכה לה חסרונות, א"כ למה לא מכרם, אע"כ משום דחביב לו, משא"כ באבידה דאין שייך סברא זו.**

(ב) **רשב"ג אומר מוכרן בפני ב"ד מפני שהוא כמשיב אבידה לבעלים - חקר המחנה אפרים (שומרים ל"ה), מהו הדין אם עבר המפקיד ולא מכרו, האם חייב הנפקד לשלומי אם נתקלקל האבידה. מי אמרי' דכיון דהפסד זה אתי ממילא בלי שום פשיעת הנפקד, הרי הוא פטור, ואף דחייב הוא למוכרו, אולם אי"ז נכלל בחיוב שמירה שלו, שהרי זה הפסד דאתי ממילא, בלא שום פשיעת הנפקד, ואף דמדיני השבת אבידה חייב הוא למוכרו, מ"מ, אם אינו עושה כן, הרי הוא כמי שרואה אבידת חבירו ולא השיבו, דאף דעבר על דין השבת אבידה, מ"מ אינו חייב תשלומין בשבילו. או דלמא, כיון דחז"ל חייבוהו למוכרו, א"כ הרי הוא נכלל בחיובי שמירה שלו, דחלק מהשמירה הוא לשמור שלא ילך לאיבוד, ויהי' צריך למוכרו, וא"כ אם אינו מוכרו, הרי הוא פשע בשמירתו וחייב לשלם. וע"ש שכ' להוכיח מהמשך הסוגיא, דהביא הגמ' ברייתא ביין והחמיץ דבש והדביש וכו', ומפרש לה הגמ' בתיקון קנקנים, דר"מ סבר להפסד מרובה חשו, ולהפסד מועט לא חשו. ואם הטעם דחייב למוכר משום חיובי שמירה הוא, א"כ מה שייך לחלק בין הפסד מרובה להפסד מועט, ובשלמא אם הוי רק מדין השבת אבידה, י"ל דבהפסד מועט לא הטרחהו חכמים לכך. וע' במשנה ברורה (תמ"ג, י"ב) שהביא מח' האחרונים לדינא בענין זה, דהמג"א ס"ל דאם הי' יכול למכור חמץ שיש לו בפקדון מישראל אחר, ונתעצל ולא מכרו, דחייב בתשלומין. אולם הביא דרוב אחרונים ס"ל דפטור, דאי"ז נכלל**

(ט) **למימרא דתרי טעמי נינהו, והאמר ר"י אמר שמואל, וכו'-** הק' הפני יהושע, "מאי ס"ד, משום דאמר שמואל הני תרי מילי הוו מחד טעמא, ומה הכרח לומר כן". ותי' דס"ד דגמ' דכיון דאמרו רבנן (בברייתא לקמן) דאפי' אם יורד הקרוב דמוציאין מידו, ולא שמעי' מדרשב"ג דפליג אלא דאם כבר ירד דאין מוציאין מידו, אבל לא שמעי' מיני' דס"ל דמורידין לכתחלה. וא"כ, ע"כ י"ל דס"ל לשמואל דכיון דרשב"ג ס"ל דמוכרין האבידה בב"ד, ע"כ ס"ל דחיישינן לפסידא דבעל הבית. וא"כ, שפיר י"ל דס"ל לרשב"ג דברייתא דאפי' לכתחלה מורידין קרוב לנכסי שבוי. וע"ז תי' הגמ' דאינו כן, דלעולם י"ל דתרי טעמי נינהו, אבל מסברא אמרי' דרשב"ג דברייתא ס"ל דאף מורידין לכתחלה, וכמש"כ תוס' (ד"ה היורד).

(ז) **בששמעו בו שמת, וכו'-** פי' בתוס', דשמעו בו שמת אינו ששמעו ע"י ב' עדים, דא"כ פשיטא דמורידין, אלא היינו דשמעו ע"י קול ועד אחד. ויש לעי' אם כוונתו או זה או זה, או אם צריך לשניהם. וע"ע בתוס' ביבמות (קטז: ד"ה שאין) שכ' דשמעו בו שמת היינו ע"י עד א', ולא שמעו בו שמת היינו ע"י קול (וממ"נ אי"ז כתוס' כאן).

(א) **היורד לנכסי רטושים, מוציאין אותו מידו- ע' בנמוקי יוסף** (כא: בדפיו) שדן היכא דשמעו בו שמת בנכסי רטושים, האם בכה"ג מורידים או לא. והביא מהרמב"ם דמורידין, אלא דכ' דהרשב"א והר"ן חולקים עליו, שא"כ הי"ל לתנא לכלול אותו באותן דאמרי' בהו דשמין אותו כאריס. אבל כ' הנמוקי יוסף דאינו דומה, דמה דאמרי' דאין מורידין, היינו אם הוא יורד בתורת ירושה, ולבסוף באו הבעלים, אז הרי שמין אותו כאריס. וזהו רק אם בא בתורת ירושה, אבל שפיר יכולין להורידו בתורת אריסות מעיקרא, ונותנים לו כשאר אריסי העיר, ואם רואין שאינו מפסיד הקרקע, א"כ תו ליכא למיחש שיפסידו כלל, ושפיר מניחים אותו בתורת יורש.

מפריש עלי' ממקו"א. ולכן פחות מכדי חסרונן אין מוכרין, דרוצה בקב שלו. ואפי' אם הפירות אינם משדהו, דאין שייך בזה טעם דרוצה בקב שלו, ס"ל דכיון דע"י מכירתם זיילי, דצריך למוכרם בדמי תרומה, א"כ אין מוכרים אותם [וק', דאם יש לו טעם זה, א"כ למה צ"ל דרב"י מורה לר"כ, לימא דבכל אופן מה שאין מוכרין אותו פחות מכדי חסרונן הוא מטעם זה, רצ"ע].

(ו) **דרבב"ח סבר יותר מכדי חסרונן לא שכיח מידי, וכי משתכח לקמי' הוא דהויא, וכו'- ע' בריטב"א,** דכ' דלכאור' הני הוו ב' טעמים שונים, ולמה צריך לתרוייהו, וכ' די"ל דלרווחא נקט תרוייהו, וע"ע מש"כ בזה.

(ז) **במאי קא מיפלגי, דמר סבר להפסד מרובה חששו, להפסד מועט לא חששו, וכו'-** דייק המלחמת (כא:- בדפיו) דמח' זו אינו כמח' רשב"ג ומתני', דאל"ה מאי פריך במאי קא מיפלגי. וביאר דלא שייך כאן דין המשנה, דהא כיון דהיין החמיץ והשמן הדביש, א"כ לא שייך בזה לומר דיותר אדם בקב שלו, דלא אמרי' יותר אדם רוצה בקב שלו אלא היכא דראוי לאכילה [ולכאור' אין כוונתו לאכילה דוקא, אלא לעיקר תשמישו, דכאן היינו אכילה], אבל בלא"ה לא אמרי' כן. וגם לא שייך כאן החשש של תרומה על מקום אחר, שהרי דבש והדביש אין שייך כלל לתרומה, וכן שמן והבאיש שוב לא שייך ביי' קדושת תרומה. ולכן פי' הגמ' דהמח' הוא לענין ההפסד דקנקנים, האם הטריחוהו רבנן להצילו מהפסד מועט כזה או לא.

(ח) **מדרשב"ג נשמע דמורידין קרוב לנכסי שבוי-** הק' הרשב"א, בשלמא אריס, ודאי נשמע מינה, אבל קרוב מהכ"ת. ותי' דבעצם אין ראי' אלא דמורידין אחר בתורת אריס, אלא שאין הקרוב מניח אחר לירד בתורת אריסות, דקרוב דקאמרי' היינו בראוי לירש הוא. וא"כ, מימר אמר דלמא מת שבוי ואינו רוצה שיאכל אריס חלק אריסות מנכסים, ואף אנו שומעין לו, דדלמא שכיב שבוי, ואין מפסידים ליורש חלק האריסות, דכל התקנה הוא משום תקנת הנכסים, ולא תקנו חכמים לתקן הנכסים בהפסד היורשים, הלכך מורידין להן את הקרוב הראוי לירש, ויורד בהן לתורת ירושה שמא מת מורישו.